

Norges Vassdrags- Og Energidirektorat (nve)
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Vår dato: 06.05.2025
Vår referanse: 25/29046 - 2
Deres dato:
Deres referanse: 202504735

Høringsuttalelse- Melding med forslag til konsekvensutredningsprogram for nye Tunnsjødal kraftverk i Namsenvassdraget i Namsskogan kommune, Trøndelag fylke

Vi viser til melding med forslag til utredningsprogram for nye Tunnsjødal kraftverk i Namsenvassdraget i Namsskogan kommune, Trøndelag fylke datert 14.03.25 (ref 202504735).

Landbruksdirektoratets oppgave er å synliggjøre hvordan reindriftsinteresser skal ivaretas, og synliggjøre hvilke plikter og rettigheter reindriften har.

Omsøkt tiltak

NVE har mottatt melding og forslag til utredningsprogram fra NTE Energi AS om bygging av nye Tunnsjødal kraftverk i Namsskogan kommune i Trøndelag fylke. Store deler av inntaksmagasinet Tunnsjøflyan ligger i Røyrvik kommune.

Meldingen inneholder flere alternativer, inkludert et nullalternativ som innebærer en omfattende rehabilitering av eksisterende kraftstasjon. Nullalternativet vil være med som et reelt alternativ frem til en endelig investeringsbeslutning. Hovedalternativet NTE ønsker konsekvensutredet innebærer et nytt Tunnsjødal kraftverk som vil bygges i fjell parallelt med det gamle, og vil utnytte samme fall, men med større installert effekt. Slukeevnen i kraftverket økes fra 88 m³/s til 130 m³/s. Eksisterende stasjon vil fases ut. Nettilknytning vil bli mot bestående koblingsanlegg/bryteranlegg. Det er ikke behov for nye kraftledninger i forbindelse med nytt anlegg. Ettersom det nye anlegget er et fjellanlegg blir arealbeslaget i dagen av begrenset omfang. Eksisterende deponier vil bli gjenbrukt og utvidet så langt det er mulig, men det vil også kreves nye deponiområder. Det eksisterende bryterhuset vil bli gjenbrukt. Det vil bli en viss arealbruk ved nye påhugg (inntak, tverrslag, atkomsttunnel og utløp med atkomstveier). Det vil, der det er mulig, benyttes allerede eksisterende riggområder og beslaglagte areal i forbindelse med inntak, tverrslag og kraftstasjonen. Byggetid for anlegget er vurdert til å være ca. 4 år.

I meldingen fremgår det at utvidelsen av kraftverket forventes særlig å få virkninger blant annet for reindrift. Meldingen skal behandles etter plan- og bygningslovens regler om konsekvensutredninger, der reindrift er et av temaene som skal konsekvensutredes. Meldingen inneholder forslag til utredningsprogram, og formålet med meldingen er å belyse hvilke konsekvenser tiltaket kan få for miljø, naturressurser og samfunn, og hva det

bør tas hensyn til under den videre planleggingen.

Kartutsnitt nedenfor (Figur 1) viser plassering av eksisterende kraftstasjon med tunnelltrase vist i grått, og nye kraftstasjon med tunnelltrase vist i rødt

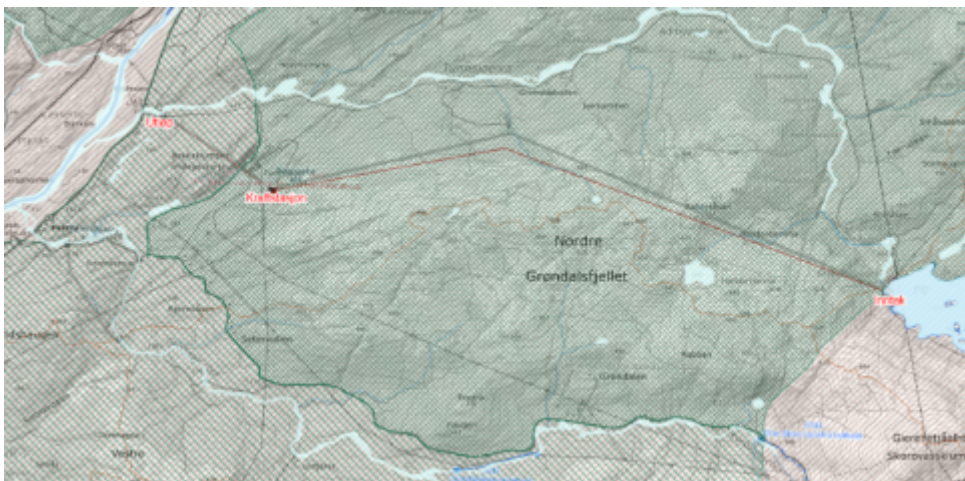
Figur 1: Viser plassering av eksisterende og nye kraftstasjon med tunnelltrase, utløpsområde i vest og inntaksområde i Tunnsjøflyene i øst. Eksisterende kraftstasjon med tunnelltrase er vist i grått. Nytt Tunnsjødal kraftverk med tunnelltrase er vist i rødt.

Berørt reinbeitedistrikt

Omsøkte tiltak ligger innenfor reinbeitedistrikt 10 Tjåehkere / Østre Namdal. Ifølge distriktsplanen er Tjåehkere Sijte en sijte, som driver i tre driftsgrupper, Steinfjellgruppen, Jåma/Dærgagruppen og Hartkjølgruppen og som driver adskilt hele året.

Tiltaket berører ifølge reindriftens arealbrukskart følgende årtidsbeiter:

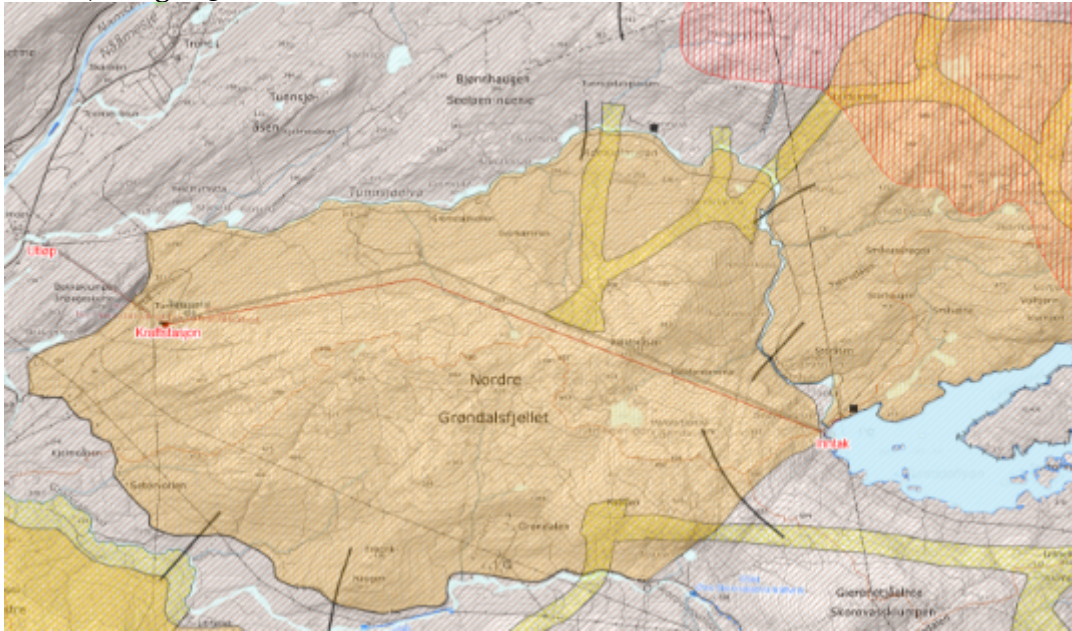
- Vårbeite: Kalvingsland i området vest for kraftstasjon til inntaksområdet i øst (Figur 2).
- Oksebeiteland i området vest for kraftstasjon til utløpsområde i nordvest (Figur 2)

Figur 2: Viser omsøkte tiltak i årtidsbeite vårbeite. Oksebeiteland i vest (bred grønn skravur). Resterende område fra vest for kraftstasjonen og til inntaksområdet i øst er Kalvingsland (grønn tett skravur).

- Høstbeite: Tidlig høstland i hele området fra inntak i øst til utløp i vest.
- Høstvinterbeite: Tidlig høstvinterbeite i hele området fra inntak i øst til utløp i vest.

Omsøkte tiltak berører ifølge reindriftens arealbrukskart flyttlei og naturlige trekkleier for reinen, se figur 3 nedenfor.

Figur 3: Viser Flyttlei (gule flater), naturlige trekkleier (sorte linjer), og beitehage (oransje flate) for reinen i reinbeitedistriktet samt sommerbeiteområde i høyden nord for vannet Tunnsjøflyan.

Merknader til melding med forslag til utredningsprogram

Omsøkte tiltak består av flere alternativer, inkludert et nullalternativ som innebærer en omfattende rehabilitering av eksisterende kraftstasjon. Nullalternativet vil være med som et alternativ til beslutning tas. Hovedalternativet innebærer et nytt Tunnsjødal kraftverk som vil bygges i fjell parallelt med det gamle. Både hovedalternativet og nullalternativet vil medføre stor aktivitet med økt menneskelig aktivitet og støy i forbindelse med transport av maskiner, masser, byggevarer og utstyr til byggeplasser over og under bakken. Ettersom det nye anlegget er et fjellanlegg, blir arealbeslaget i dagen av begrenset omfang. Eksisterende deponier vil bli gjenbrukt og utvidet så langt det er mulig, men det vil også kreves nye deponiområder. Det vil bli en viss ny arealbruk/arealbeslag. Byggetid for anlegget er vurdert til å være ca. 4 år. Ifølge meldingen forventes dette å medføre forstyrrelser for reindrifta i området.

Kunnskapsgrunnlaget og medvirkning

Sammen med distriktsplan er reindriftens arealbrukskart et viktig verktøy for å sannsynliggjøre og gi oversikt over reindriftens behov for arealer. Reindriftens arealbrukskart er et informasjonskart, og viser ikke nødvendigvis uttømmende reindriftens arealbruk.

Reindriftsutøvelsen er i stor grad basert på tradisjonell kunnskap. Den tradisjonelle kunnskapen i reindriften er muntlig, fleksibel, dynamisk og erfaringsbasert. Kunnskapen er tilpasset gjennom generasjoner, og i kontinuerlig utvikling. Dette omfatter blant annet kunnskap om reinen og reinens bruk av område. Reindriftens erfaringsbaserte kunnskap er anerkjent som kunnskapsgrunnlag etter naturmangfoldloven § 8 annet ledd. Det er viktig at offentlige myndigheter bruker tradisjonell kunnskap som en del av sitt beslutnings- og kunnskapsgrunnlag. Den tradisjonelle kunnskapen overleveres i stor grad

muntlig, og det er derfor en forutsetning at offentlige myndigheter har god dialog med reinbeitedistriktet. Den muntlige overføringen av tradisjonell kunnskap gjennom dialog med reinbeitedistrikter og siidaer er viktig som et tillegg til reindriftens arealbrukskart og distriktsplaner, for å få et helhetlig bilde av arealbruken.

Det er derfor viktig at tiltakshaver tar tidlig kontakt med reinbeitedistriktet for å få utfyllende informasjon om hvordan distriktet bruker arealene i området. Eventuell ny informasjon og tradisjonskunnskap som avdekkes gjennom dialog med reinbeitedistriktet må beskrives og kartfestes, samt tas hensyn til i utredningen.

Der særlig viktige arealer blir berørt bør utreder utarbeide gode illustrasjoner av hvordan tiltaket vil se ut, dette sammenholdt med reindriftens arealbrukskart. Illustrasjoner, gjerne i 3D, vil gjøre det lettere for reindriftnæringen og forvaltningen å ta stilling til mulige negative konsekvenser av ulike alternativer.

Medvirkning i prosesser som berører reindriften må være reell. Dette betyr at reindriften, med sin tradisjonelle og erfaringsbaserte kunnskap, får en reell mulighet til å påvirke beslutninger. Konsultasjoner skal gjennomføres i saker som har konsekvenser for samiske interesser, og de må starte så tidlig som mulig.

I meldingen med forslag til utredningsprogram fremgår det at det ikke har vært kontakt med berørte reinbeitedistrikt før meldingen ble sendt ut på høring, planlagt prosess rundt medvirkning for reindriften er også mangelfullt beskrevet. Det er viktig at det lages en konkret plan for konsultasjoner og dialog med reindriften. En formell avtale som beskriver prosessen kan bidra til å klargjøre roller, ansvar, temaer og tidslinjer i konsultasjonsprosessen. Dette sikrer en strukturert og målrettet dialog. Felles befaringer av området anbefales også for å bidra til en god prosess.

Innhold i konsekvensutredning

Formålet med forskrift om konsekvensutredninger er å sikre at hensynet til miljø og samfunn blir tatt i betraktning under forberedelsen av planer og tiltak, og når det tas stilling til om og på hvilke vilkår planer eller tiltak kan gjennomføres.

Jf. forskriftens § 17 andre og tredje ledd skal konsekvensutredningen ta utgangspunkt i relevant og tilgjengelig informasjon. Hvis det mangler informasjon om viktige forhold, skal slik informasjon innhentes. Utredninger og feltundersøkelser skal følge anerkjent metodikk og utføres av personer med relevant faglig kompetanse, det vil si reindriftsfaglig kompetanse. Dette kravet bør man være oppmerksom på i det videre arbeidet.

I punkt 5.8 i forslag til utredningsprogram beskrives det hvordan reindriften skal behandles videre i prosessen.

Særverdiområder

Landbruksdirektoratet vil særlig påpeke viktigheten med å ivareta områder med særskilt vern for reindriften. Særverdiområder for reindriften er reindriftsarealer med spesielt stor verdi og betydning. Dette omfatter flyttleier, brunstland, kalvingsland, sentrale luftingsområder om sommeren, samt områder i nærheten av anlegg for merking, skilling og slakting.

Tiltaket vil ifølge reindriftens arealbrukskart berøre særverdiområder for reindriften flyttlei og kalvingsland.

Reindriftens flyttleier har særskilt vern etter reindrifftsloven § 22. Å stenge en flyttlei vil være et brudd på denne bestemmelsen. Det må fastsettes en fremgangsmåte for hvordan dette skal utredes videre. Statsforvalteren må bringes inn i vurderingen av påvirkning på flyttleier, sammen med reinbeitedistriktet. Dersom tiltaket kan medføre hinder eller stenging av flyttlei skal det framgå av utredningsprogrammet og deretter vurderes nærmere i konsekvensutredningen.

Store deler av omsøkte område berører kalvingsland. Dette er de deler av vårområdet som beites tidligst og hvor hoveddelen av simleflokken oppholder seg før kalving, under kalving og i parringsperioden. Parringsperioden er tiden etter kalving og frem til simler med kalv samler seg i større flokker, såkalte fostringsflokker. I denne perioden er det svært viktig at simle og kalv ikke blir utsatt for forstyrrelser.

Utredning av særverdiområdene krever særskilt oppmerksomhet i det videre utredningsarbeidet. Det må utarbeides en konkret plan for hvordan disse områdene skal utredes nærmere. Det samme gjelder dersom det i dialog med reinbeitedistriktet fremkommer andre områder av betydning for reindriften i planlagt område.

Dette kravet gjelder både for alternativet nytt kraftverk og for nullalternativet.

Sumvirkninger/samlet belastning av tiltak

Der hvor reindrifftsinteresser blir berørt, skal de samlede virkningene av allerede gjennomførte vedtatte eller godkjente planer og tiltak innenfor det aktuelle reinbeitedistriktet vurderes. Dette er regulert i forskrift om konsekvensutredning §§ 10 og 21. Den totale effekten av mange små inngrep og forstyrrende aktiviteter kan være større enn det de enkelte inngrep skulle tilsi. Reinen har behov for sammenhengende beiteområder og ubrutte trekkleier. Flere inngrep innenfor et av årstidsbeitene kan få svært negative konsekvenser for det aktuelle reinbeitedistriktet.

Avbøtende tiltak

I forslag til utredningsprogram fremkommer det at det skal lages en grundig vurdering av avbøtende tiltak, men det er ikke mer spesifisert. I utbygginger som påvirker reindriften vil avbøtende tiltak spille en viktig rolle i å begrense konsekvensene av tiltaket både i anleggs- og driftsfasen. Det er viktig at avbøtende tiltak er konkrete, utarbeides etter dialog med reindriften og at de ikke avviker fra tradisjonell nomadisk reindrift. Samtaler med distriktet er av avgjørende betydning for å avdekke informasjon om reindriften i omsøkte område og mulige konsekvenser av utbyggingen på en best mulig måte. Direkte dialog med reindriften anses som en forutsetning for å få frem mest mulig fakta og næringskunnskap reindriften besitter om arealbruk og driften for øvrig. Det er også viktig at avbøtende tiltak defineres tydelig i plandokumentene og i senere vedtak, og er tydelig definert uten «bør» formuleringer. Uten dette kan de virke uforutsigbare og skape usikkerhet for reindriften.

Samiske rettigheter

Tiltak som berører samiske interesser må vurderes opp mot statens forpliktelser overfor samene som urfolk, herunder Grunnloven § 108, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 (SP art. 27) og ILO-konvensjonen nr. 169. Dette innebærer både materielle forpliktelser, som å sikre naturgrunnlaget for samisk reindrift, og prosessuelle forpliktelser, som konsultasjoner og medvirkning i beslutninger som direkte påvirker samiske interesser. Reindriftsloven formålsparagraf skal bidra til å sikre reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriftens viktigste ressursgrunnlag.

Reindrift bygger på tradisjonell og erfaringsbasert kunnskap, som er anerkjent som en del av kunnskapsgrunnlag etter naturmangfoldloven § 8 annet ledd. Denne kunnskapen overføres ofte muntlig gjennom dialog med reindriftsutøvere. Slike samtaler gir et helhetlig bilde av arealbruken, som kan være et viktig supplement til kart og distriktsplaner.

Der hvor reindriftsinteresser blir berørt, skal de samlede virkningene av planer og tiltak innenfor det aktuelle reinbeitedistriktet vurderes jf. forskrift om konsekvensutredning § 21 tredje ledd. De samlede virkningene av planen eller tiltaket skal ses i lys av allerede gjennomførte, vedtatte eller godkjente planer eller tiltak i influensområdet.

Landbruksdirektoratet viser til lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) kap.4 om konsultasjoner, konsekvensutredningsforskriften, og andre relevante lover og forskrifter.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Tone Frantzen Seppola
seksjonssjef

Renate Mienna Olsen
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.

Mottakere:

Norges Vassdrags- Og
Energidirektorat (nve)

Postboks 5091 Majorstua

0301 Oslo